POGLĄD

na ruch i postęp zdrojowisk i zakładów klimatycznych krajowych

w ciągu pory zdrojowéj roku 1881.

Dawnym zwyczajem, przyjętym jeszcze przez Komisyję balneologiczną w b. Towarzystwie naukowém krakowskiém, pod przewodnictwem ś. p. zasłużonego profesora Dr. Dietla, podajemy obecnie pogląd na ruch gości zdrojowych i postęp, jaki w ostatnim roku wykazały krajowe zakłady. Sądzimy, że wiadomość ta nie będzie obojętna dla osób miłujących kraj rodzinny, które dobrobyt tegoż i rozwój gospodarstwa krajowego obchodzi.

Z 25 zakładów do których rozesłano wezwania, 11 wcale nie raczyło odpowiedzieć i nadesłać choćby krótkie sprawozdania; widać, że zakładom tym wcale nic nie zależy na poparciu ze strony Komisyi balneologicznéj. W każdym razie w porównaniu z latami poprzedniemi otrzymaliśmy więcéj sprawozdań; gdyż w r. 1880 nadesłano tylko 6, w r. 1881 10, obecnie zaś 14, a co ważniejsza, tego roku nadesłano sprawozdania z trzech zakładów więcéj uczęszczanych, mianowicie z Iwonicza, Lubienia i Truskawca, które w roku przeszłym sprawozdań wcale nie nadesłały. Obecnie po raz pierwszy spotykamy się z Bardyjowem, który wprawdzie leży we Węgrzech, ale na pograniczu Galicyi, i przez Polaków bywa licznie odwiedzany; sprawozdania z tego zdrojowiska za czasów istnienia Komisyi balneologicznéj w dawném Towarzystwie naukowém krakowskiem, corocznie do poglądu na ruch i postęp w zdrojowiskach krajowych bywały włączanemi. Z otrzymanych danych ułożono dwie tablice, porządkując zakłady p[illegible] liczby gości zdrojowych, jaka była w roku ubiegłym.

Tablica I.

Nazwa zakładu	Czas trwania pory zdrojowéj	Pierwszy gość przybył dnia	Ostatni gość odjechał dnia	Liczba gości zdrojowych					
				Drużyn oraz pacyjentów	Osób				Liczba osób z poza granic Galicyi
					Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Dzieci	
Krynica	od 15 maja do 30 września	26 kwietnia	30 września	1690	3014	915	1686	413	1253
Szczawnica . .	od 20 maja do 30 września	14 maja	30 września	1678	2955	1393	1331	231	1486
Bardyjów . . .	od 15 maja do 30 września	5 maja	4 paździer.	?	1316	455	861	?	274
Iwonicz	od 1 czerwca do 30 września	23 maja	24 września	622	1284	406	662	216	134
Truskawiec . .	od 25 maja do 15 września	28 maja	16 września	602	1015	347	597	71	57
Żegiestów . . .	od 1 czerwca do 15 września	1 czerwca	16 września	?	1003	472	468	63	196
Lubień	od 20 maja do 20 września	22 maja	20 września	454	770	405	310	55	16
Rabka	od 1 czerwca do 30 września	1 czerwca	20 września	220	565	?	?	?	162
Swoszowice . .	od 1 czerwca do 30 września	1 czerwca	12 paździer.	?	140	80	45	15	25
Pustomyty . . .	od 15 maja do 15 października	22 maja	15 września	48	73	38	27	8	4
Korsów	od 1 czerwca do 30 września	20 czerwca	30 września	22	63	19	36	8	—
Krościenko . .	od 15 maja do 15 września	21 czerwca	30 sierpnia	24	60	26	26	8	5
Kulaszne . . .	od 15 maja do 30 września	20 maja	8 września	28	93	27	48	18	9
Zakopane . . .	od 1 lipca do 31 października	1 lipca	6 listopada	51	69	44	22	3	14
			razem .		12420	4627	6119	1109	3635
						prócz Rabki			
w przecięciu	od 22 maja do 27 września wyjąwszy Zakopane	6 czerwca	25 września		951				278

Tablica II.

Nazwa zakładu	Kąpieli wydano: ciepłych z wody mineralnéj	nasiadowych	borowinowych i mułowych	igliwiowych	parowych i gazowych	spadowych i natrysków	rzecznych i w basenie	innego rodzaju	ogółem	Flaszek wody miejscowéj wysłano	Spotrzebowano w miejscu wód sprowadzonych flaszek	Lekarzy ordynujących było	Czy jest apteka i jaka	Liczba restauracyj	Dla użytku gości było: domów	pokoi
Krynica	29347	1070	9393	504	102	1078	1139	662	43295	43006	4213	7	stała	7	78	966
Szczawnica . .	3412	130	—	—	—	2293	?	36	5881	112860	1729	8	stała	11	186	1010
Bardyjów . . .	15162	—	—	828	—	—	—	—	15990	126500	?	10	—	5	46	372
Iwonicz	19855	—	—	—	—	33	—	267	20155	51393	3000	2	zdrojowa	5	22	600
Truskawiec . .	17161	—	607	—	—	632	—	—	18400	—	?	1	zdrojowa	4	50	368
Żegiestów . . .	4540	1860	593	—	—	1560	5147	—	13700	60000	1300	1	zdrojowa	2	12	300
Lubień	17850	—	170	—	320	—	390	—	18730	—	?	3	domowa	2	12	180
Rabka	6879	284	—	—	—	—	—	—	7163	3852	920	1	zdrojowa	2	14	246
Swoszowice . .	1922	—	18	—	—	—	—	—	1940	—	?	1	górnicza	1	6	71
Pustomyty . . .	1380	—	60	—	—	—	—	—	1440	—	50	1	domowa	2	4	40
Korsów	1201	—	—	—	—	—	—	681	1882	—	86	—	—	1	8	32
Krościenko . .	—	—	—	—	—	—	?	—	?	2500	?	1	—	1	18	30
Kulaszne . . .	—	—	—	—	—	?	?	—	?	—	?	1	domowa	1	7	50
Zakopane . . .	—	1524	—	—	508	—	—	3448	5480	—	?	1	domowa	5	78	190

Przy zastanowieniu się nad wykazami tutaj zamieszczonemi nasuwają się różne uwagi, które z kolei przytoczymy.

1. Co do pory zdrojowéj. W większéj części naszych zdrojowisk pora lecznicza czyli tak zwany sezon kąpielowy, zaczyna się od 15 lub 20 maja, a kończy z ostatniemi dniami września; mimo to jednak do końca maja nie ma prawie nikogo, a przez czerwiec mało kto przybywa, dopiero w lipcu i sierpniu w zdrojowiskach więcéj uczęszczanych zjazd jest tak liczny, że mieszkań brakuje — ale już w drugiéj połowie sierpnia zakłady zaczynają się opróżniać, zaś we wrześniu już prawie pusto, zaledwie tu i owdzie plączą się pozostali goście. Pod tym względem może tylko Krynica stanowić wyjątek, gdzie przybywają dla doleczenia niektórzy chorzy z Szczawnicy, Iwonicza i t. d., lubo i tam we wrześniu jest osób znacznie mniéj niżeli w ciągu poprzednich dwóch miesięcy. Pod tym względem musimy powtórzyć to, cośmy w przeszłym roku i kilkakrotnie poprzednio pisali. Wprawdzie przybywaniu osób chorych do naszych zdrojowisk już w miesiącu maju stanowi przeszkodę zmienna i chłodna nieraz pora czasu, ale w czerwcu, już chorzy mogą śmiało przybywać, zwłaszcza jeżeli wiosna jest wczesna, jak np. w roku bieżącym. O wiele ważniejszém atoli jest pozostawanie znaczniejszéj liczby osób leczących się w zdrojowiskach przez miesiąc wrzesień, który w naszym kraju jest niezaprzeczenie najpiękniejszy i najpogodniejszy. Wprawdzie poranki i wieczory bywają chłodniejsze, dnie krótsze, ale za to nie ma upałów, czas spokojny, pogodny, a mniejsza liczba gości dozwala spokojnie i bez roztargnienia oddawać się leczeniu i używać świeżego powietrza. Chłodom nocnym łatwo zaradzić, biorąc na ten czas mieszkania z piecami, na jakich w lepiéj urządzonych zakładach dziś już wcale nie zbywa. Stanowczo można powiedzieć, że leczenie zdrojowe w naszym kraju od pierwszych dni czerwca, do końca września, a zatém przez cztéry miesiące z pożytkiem odbywać się może. Na zmianę obecnego sposobu postępowania pod tym względem, mogą wpłynąć jedynie lekarze, wysełający chorych do zdrojowisk, naznaczając jednym porę wyjazdu w miesiącu czerwcu, drugim w lipcu, innym wreszcie z początkiem a nawet koło połowy sierpnia; ci właśnie przez miesiąc wrzesień leczeniu w zdrojowiskach oddawać się będą.

2. Co się tyczy liczby gości zdrojowych; ogółem w 14 zakładach, z których nadesłano sprawozdania, było osób 12,420; liczbę tę atoli o 500—600 osób śmiało można podnieść, z tego powodu, że z Zakopanego nadesłano tylko wykaz gości leczących się i mieszkających w zakładzie wodoleczniczym Dr. Piaseckiego, gdy w saméj wsi Zakopanem i Kuźnicach mieszkało kilkaset osób, jużto jedynie dla powietrza, już używających mleka, żentycy lub wód lekarskich zamiejscowych. Wziąwszy liczbę przeciętną z 13 pozostałych zakładów, wypadnie na każdy po 951 osób. Wyższą liczbę od przeciętnéj wykazuje sześć zakładów: pierwsze miejsce pod tym względem zajmuje Krynica z poważną liczbą 3,014 osób, obok niéj stoi Szczawnica z nie o wiele mniejszą liczbą, gdyż 2,955; daléj Bardyjów gdzie było 1,316 gości zdrojowych; w Iwoniczu 1,284, w Truskawcu 1,015, w Żegiestowie 1,003, to jest prawie tyle, ile było w roku poprzednim. W innych zakładach było niżéj od liczby przeciętnéj, np. w Rabce 565, o 140 więcéj niżeli w r. 1880.

Pod względem płci, ogółem było w 13 zakładach mężczyzn 4,627, kobiet 5,119 (z Rabki nie podano podziału pod względem płci), zatém kobiet było więcéj o 1,500 prawie. Główną różnicę stanowi znacznie większa ilość kobiet w zdrojowiskach żelezistych Krynicy i Bardyjowie; w tych dwóch zakładach było kobiet więcéj o 1,106. Liczby dzieci nie podano z Bardyjowa i Rabki, stosunkowo najwięcéj było w Iwoniczu.

3. Co do liczby kąpiel wydanych jak zwykle, najwięcéj było w Krynicy, gdyż 43,295, to jest prawie tyle, jak w roku poprzednim, w Iwoniczu 20,144, w Lubniu 18,730, w Truskawcu 10,400, w Bardyjowie 15,990, w Żegiestowie 13,700, w Szczawnicy 5,881, nie licząc kąpieli spadowych w zakładzie p. Szalaja i kąpieli Dunajcowych. Co do różnych odmian kąpieli, te podzielono podług sprawozdań nadesłanych, lubo niepodobna było tworzyć osobnych oddziałów na kąpiele w jedném tylko miejscu używane, te przeto w tablicy objęto pod ogólną nazwę kąpiel innego rodzaju; tu należą: 662 kąpiel wanienuych ze zwykłéj wody wydanych w Krynicy, 267 kąpiel jodowych zimnych w Iwoniczu, 562 kąpiel żelezistych ze słodem i 119 mrówczanych w Korsowie, wreszcie 2,236 kąpiel połowi-

cznych, 712 nacierań i 500 zawijań w kose w zakładzie wodoleczniczym w Zakopanem.

4. Wody mineralnéj miejscowéj najwięcéj, gdyż 126,500 flaszek wysłano z Bardyjowa, 112,860 to jest nieco więcéj niżeli w roku poprzednim ze Szczawnicy, 60,000 z Żegiestowa, 51,390 z Iwonicza, 43,295 z Krynicy i t. d. Prócz tego w niektórych zakładach wyrabiano i sprzedawano różne produkta, po większéj części z wody mineralnéj wyrabiane; tu należą: 1,437 kilogramów soli zdrojowéj sprzedanéj w Iwoniczu, 588 kilogr. w Rabce, 600 kilogr. borowiny żelezistéj z Krynicy, 2,502 pudełek pastylek i 1,206 flaszek wyciągu igliowego do kąpiel z tegoż samego zdrojowiska, inne produkta w mniejszéj ilości sprzedawane pomijamy.

Ilość spotrzebowanych wód mineralnych zamiejscowych podano tylko z siedmiu zakładów.

5. Mléka i żentycy spotrzebowano najwięcéj w Żegiestowie, podług sprawozdania bowiem, mléka około 4,000, żentycy około 3,000 litrów; w Kulasznem żentycy do 1,700 litrów, mléka prosto od krowy 400 l.; w Zakopanem w samym tylko zakładzie Dr. Piaseckiego 1,800 litrów mléka.

6. Lekarzy zajmujących się stale praktyką lekarską było najwięcéj, gdyż 8 w Szczawnicy, a 7 w Krynicy, w Bardyjowie i Lubieniu po 3, w Iwoniczu 2, w Kulasznem, Krościenku, Pustomytach, Rabce, Truskawcu, Zakopanem i Żegiestowie po 1, do Swoszowic lekarz co drugi dzień dojeżdżał, a w Korsowie wcale nie było lekarza.

7. Apteka stała, przez cały rok otwarta, znajduje się tylko w Krynicy i Szczawnicy, zdrojowa przez czas letni w Iwoniczu, Rabce, Truskawcu i Żegiestowie, górnicza w Swoszowicach, podręczne u lekarzy w Kulasznem, Lubieniu, w Pustomytach i Zakopanem; w Bardyjowie biorą leki z apteki w pobliskiém mieście, w Krościenku ze Szczawnicy, a w Korsowie nie było wcale apteki.

8. Co do pomieszkań dla gości, w porównaniu z rokiem poprzednim przybyło w Krynicy pokoi 103, w Szczawnicy 85, w Rabce 46, w Swoszowicach 13, a w Żegiestowie 11. Ogółem zaś było najwięcéj pokoi do wynajęcia: w Szczawnicy 1010, w Krynicy 966, w Iwoniczu 600, w Bardyjowie 372, w Truskawcu 368, w Żegiestowie 300, w Rabce 246 i t. d.

Z 14 sprawozdań nadesłanych Komisyi balneologicznéj cztéry ogranicza się do podania szczegółów liczbowych, zamieszczonych w tablicach przedłożonych, dziesięć zaś podało obszerniejsze lub krótsze wiadomości o ulepszeniach dokonanych w roku ubiegłym, i te tutaj przytoczymy.

W Krynicy wybudowano nowy ogniotrwały gmach łaziebny na kąpiele borowinowe parą ogrzewane, mieszczący 28 gabinetów; obecnie zatém dawne łazienki, które w r. b. mają być blachą pokryte, będą służyć wyłącznie na kąpiele z wody mineralnéj. Stósownie do pomnożenia liczby łazienek, musiano téż powiększyć i służbę łaziebną, urządzono téż nowe składy na borowinę kąpielową. — Brzeg potoku Kryniczanki na przestrzeni 300 metrów długiéj obmurowano, aby zapobiedz wylewom podczas deszczów nawalnych i długotrwałych. Prowadzono daléj roboty w celu urządzenia wodociągów, które za pomocą rur żelaznych będą doprowadzać wodę do budynków skarbowych, oraz do hydrantów dla skrapiania chodników spacerowych oraz będą służyć do oczyszczania już istniejących od r. 1880 kanałów. — Buduje się obecnie arena teatralna, mieszcząca oprócz 450 siedzeń dla widzów, 20 pokoi dla osób do składu teatru należących; budowla ta podług kontraktu na 1 lipca b. r. ma być wykończoną. — Droga powiatowa znajdująca się wśród zakładu, ma być poprowadzona po prawym brzegu Kryniczanki. Zresztą zapowiada sprawozdanie rekonstrukcyją drogi z Krynicy na Tylicz do Węgier prowadzącéj, oraz roboty przygotowawcze do budowy dworca gościnnego *(Kurhaus)*, oraz rzymsko-katolickiego kościoła w Krynicy.

W Szczawnicy najważniejszą sprawą jest budowa dworca gościnnego, o którym już w przeszłoroczném sprawozdaniu wspomniano. Gmach obecnie już pod dach wyprowadzony i jest nadzieja, że w ciągu lata bieżącego będzie ukończony. Nabyto parcele w celu przeprowadzenia szérokiego chodnika z górnego zakładu do parku na Miodziusiu; chodnik ten około 6 metrów széroki, ocieniony drzewami, służyć będzie wyłącznie dla pieszych i pomnoży liczbę chodników spacerowych. Główny chodnik zwany deptakiem, będzie miał drugi podobny równoległy, który się przeprowadza od dworca gościnnego, po za domami zwanemi Bratem i Siostrą, domem Dr. Trembeckiego i zamkiem, w którego pobliżu obok kaplicy zdrojowéj będzie się łączył z dawnémi spacerami. Prowadzono daléj budowę drogi w Pieninach ponad Dunajcem; droga ta, dzięki Wydziałowi krajowemu, który za inicyjatywą JW. Marszałka Zyblikiewicza i JW. hr. Badeniego, udzielił subwencyi w kwocie 1,500 złr. w. a., wkrótce zapewne do samego Czerwonego klasztoru zostanie doprowadzoną. Prócz kilku domów włościańskich, przybyły w zakładzie dwa duże domy dla gości zdrojowych, tak: że ogólna liczba pokoi mieszkalnych dla gości, pomnożyła się w r. z. o 86. Pomniejsze ulepszenia, jak np. sadzenie drzew i krzewów w parku utrzymywanym przez umiejętnego ogrodnika i t. d. pomijamy.

W Bardyjowie zakładzie zdrojowym przed 50 laty kwitnącym i licznie uczęszczanym, późniéj zaniedbanym lecz obecnie znów się odradzającym, wybudowano w przeszłym roku dworzec gościnny, budynek okazały o trzech obszernych salach mieszczących czytelnię dla dam i mężczyzn, oraz salę balową z fortepianem, gdzie się goście co dziennie dla rozrywki schodzili. Budynek ten połączony jest krytym chodnikiem z głównym zdrojem noszącym nazwę *Hauptquelle*. — Wybudowano hotel należycie umeblowany o 18 pokojach, z żelaznemi piecami, dzwonkami elektrycznemi i t. d. Zaczęto budować nowe łazienki I klasy o 18 gabinetach z 25 wannami porcelanowemi, tak że obok 50 wanien znajdujących się w starych łazienkach, będzie obecnie 75, w których w razie potrzeby będzie można wydać dziennie do 1,000 kąpieli. Budynek mieszczący kąpiele spadowe powiększono, tak, że obecnie mieści 6 gabinetów, i otoczono ogrodem z wodotryskiem. W parku w którym się znajdują liczne chodniki, (z tych trzy główne do ćwierć mili długie), co kilkanaście kroków postawiono wygodne ławki. — W celu utrzymania w porządku ogrodu i chodników spacerowych, przyjęto uzdolnionego ogrodnika i trzech pomocników tegoż, oraz wydano znaczniejszą sumę na zakupienie kwiatów i krzewów ozdobnych. W roku bieżącym powstanie w miejscu dawnéj werandy krytéj, nowa w stylu szwajcarskim, przed którą będą dwa wodotryski. Wreszcie nadmieniamy, że urządzono w roku zeszłym w zakładzie urząd pocztowy i stacyję telegraficzną, a są widoki, że wkrótce Bardyjów zostanie połączony z Preszowem (Eperies) koleją żelazną.

W Iwoniczu rozszerzono wodociągi, wybudowano nową salę gimnastyczną oraz strzelnicę. Dotychczas wanny czyszczono za pomocą wody mineralnéj, któréj wiele się marnowało w tym celu, teraz zaprowadzono czyszczenie wodą zwykłą doprowadzaną rurami. Obecnie buduje się dom piętrowy o 20 pokojach, z przedpokojami i kuchniami, oraz łazienki do natrysków, i kąpieli zimnych i borowinowych.

W Truskawcu, który niedawno przeszedł na własność spółki złożonéj z zamożnych obywateli, starającéj się o podniesienie zakładu, wybudowano nowe łazienki, na jedném z posiedzeń Komisyi balneologicznéj przez Dr. Riegera opisane. O innych ulepszeniach obecnie musimy zamilczeć, gdyż o tych w nadesłaném sprawozdaniu żadnéj nie ma wzmianki.

W Żegiestowie zbudowano drogę od przystanku kolei żelaznéj do zakładu, przybyło 8 pokoi mieszkalnych, a obecnie buduje się dom o 54 pokojach, który w miesiącu lipcu r. b. ma być gotowy.

W Lubieniu postarano się o nowy rozbiór chemiczny wody trzech zdrojów miejscowych, którego dokonał Prof. Dr. Radziszewski ze Lwowa. Wynik tego rozbioru drukiem ogłoszony, rozesłano w r. z. wszystkim prenumeratorom Przeglądu lekarskiego. Dom łaziebny odnawiają tak zewnątrz jako i wewnątrz, przyczém liczba łazienek ma być powiększoną. Nadto wybudowano przy zakładzie oborę dla krów, aby chorzy na każde zażądanie mogli dostać świeżego mléka.

W Rabce w r. 1881 dokonano budowy domu piętrowego o 24 pokojach z 4 kuchniami, rozpoczęto budowę domu w którym obok kilku mieszkań dla gości, będzie urządzoną warzelnia w celu otrzymywania soli z wody mineralnéj. Urządzono wielki zbiornik murowany na cemencie, mogący pomieścić ilość wody wystarczającą na urządzenie 5,000 kąpieli; wreszcie wystawiono drugą bramę wjazdową, tak, że obecnie cały zakład może być zamknięty.

W Pustomytach przy wodociągach dawne rury drewniane zastąpiono nowémi miedzianemi, wybudowano domek o 4 pokojach i dużéj kuchni dla osób nie mających ochoty stołować się w restauracyi, urządzono széroki chodnik murowany prowadzący od mieszkań zakładowych do parku właściciela, który podczas pory zdrojowéj jest dla gości otwarty, oczyszczono i ocembrowano dla gości używających kąpieli rzecznych, osobne miejsce w poblizkiéj rzeczce Bartatówce, gdzie téż i spad wody daje sposobność używania tak zwanych tuszów czyli kąpieli spadowych. Wybudowano w Wolicy, przysiołku Pustomyt 9 mieszkań dla uboższych gości kąpielowych, w ogrodzie w pobliżu mieszkań posadzono 300 drzewek, wreszcie wyjednano od Dyrekcyi kolei żelaznéj arcyks. Albrechta urządzenie przystanku kolejowego, tak że obecnie podczas pory zdrojowéj w 45 minutach można będzie przybyć ze Lwowa do Pustomyt, i to za cenę zniżoną. W r. b. codziennie będzie jeździł omnibus od zakładu do obszernego lasu sosnowego, zaledwie 2,000 kroków od zakładu oddalonego. W przyszłości zarząd zamierza urządzić łaźnię parową, wziewalnię, kąpiele spadowe z wody siarczanéj i zakład leczenia wodą zimną; o ulepszeniach tych więcéj powiemy gdy będą zaprowadzone. W r. z. wydano broszurkę pod tyt.: Pustomyty, zakład kąpielowy siarczany otwarty w r. 1880. Lwów 1881, w 8ce, str. 15.

Ze Swoszowic donoszą, iż odnaleziono wodę siarczaną w sztolni zwanéj Napoleona, ulepszenia są tak nieznaczne, że nawet na wspomnienie nie zasługują.

Z Kulasznego prócz obietnic, nowych ulepszeń nadmieniono tylko o zasadzeniu znacznéj ilości drzewek, zwłaszcza sosnowych.

Wreszcie nadmienić musimy, że siedemdziesięciu kilku lekarzy zamiejscowych, uczestników Zjazdu przyrodników i lekarzy w Krakowie, pod przewodnictwem Dr. Lutostańskiego zrobiło wycieczkę do zdrojowisk krajowych, podczas któréj zwiedzili Krynicę, Żegiestów, Szczawnicę i Zakopane; a naocznie przekonawszy się o stanie naszych zdrojowisk, wielu nabrało lepszego wyobrażenia o ich stanie, niżeli mieli poprzednio. Na braki i niedostatki również zwrócono uwagę, jak w Szczawnicy np. w tym celu odbyto kilkugodzinną naradę pod przewodnictwem czcigodnego Prezesa Akademii Dr. Majera, w któréj omawiano niedostatki istniejące i sposoby zaradzenia tymże.

W końcu podajemy wiadomość, że na wystawach w r. z. odbytych, następujące zdrojowiska krajowe doznały zaszczytnego odznaczenia. Na wystawie przyrodniczo-lekarskiéj w Krakowie podczas Zjazdu otrzymały: medal srebrny zarząd zakładu w Rymanowie, medal bronzowy zarząd zakładu w Krynicy, Szczawnicy i Żegiestowie, listy pochwalne zarz. zakł. w Pustomytach, Rabce, Morszynie i w Busku położonym w Królestwie polskiém. Na wystawie balneologicznéj odbytéj od 1 maja do 30 września w Frankfurcie nad Menem, otrzymały medale bronzowe zarządy zdrojowisk w Krynicy i Szczawnicy.

Dr. Ściborowski.

Nakładem Towarzystwa lekarskiego krakowskiego. Z drukarni Uniwersytetu Jagiel., pod zarządem Ign. Stelcla — 1882.